

Univerza v Ljubljani
Medicinska fakulteta
Katedra za družinsko medicino

RURALNA MEDICINA

Navodila za vaje

Študijsko leto 2023/2024

Ljubljana, april 2024

RURALNA MEDICINA

UČNO GRADIVO – NAVODILA ZA VAJE

Uredniki: Marija Petek Šter, Mateja Kokalj Kokot

Avtorji: Marija Petek Šter, Davorina Petek, Mateja Kokalj Kokot

Izdalo: Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta – 2024

Copyright © Univerza v Ljubljani, Medicinska fakulteta – 2024

Vse pravice pridržane.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 193346307
ISBN 978-961-267-265-2 (PDF)

Vsebina

Predgovor	3
Učitelji in sodelavci pri predmetu »Ruralna medicina«	4
Ruralna medicina.....	5
Namen, cilji in metode	6
Struktura in potek predmeta	7
Ocenjevanje	7
Literatura	8
Priporočene spletne strani	8
PRILOGE	9
A. Navodila za pripravo seminarske naloge.....	9
B. Evidenčni list	10
C. Ocenjevalni list	11
D. Evaluacija pouka: Ruralna medicina	12

Predgovor

Delo zdravnika na podeželju predstavlja poseben izziv, saj zaradi odmaknjenosti od centrov in bolnišnice bolniki pričakujejo, da le ta za njih stori kar največ v domačem kraju. Zdravnik na podeželju ni samo zdravnik, ki bo v ambulantni čakal, da ga obišejo bolniki, ampak je tesno povezan s skupnostjo, v kateri deluje in pogosto tudi živi.

Zdravnik, ki dela v ruralnem okolju mora imeti dodatna znanja in veščine, da lahko zadovolji potrebe svojih bolnikov in skupnosti. Ni vedno lahko, saj pričakovanja bolnikov ter po drugi strani kolegov kliničnih specialistov lahko presegajo zdravnikove možnosti. Zdravnikovo delo je zato potrebno vrednotiti v skladu z danimi pogoji.

Da bi študenti spoznali, kaj pomeni biti zdravnik v odmaknjenih krajih in na podeželju, smo se na MF v Ljubljani odločili, da to omogočimo študentom z izbirnim predmetom. Izbirni predmet »Medicina v odmaknjenih krajih« oziroma »Ruralna medicina« je namenjen študentom 3. letnika medicine. Poteka v podeželskih ambulantah pri mentorju po učni metodi eden na enega (mentor-učenec). Idealno bi bilo, da študent v času opravljanja vaj v ambulantni v kraju tudi biva, saj tako najlažje spozna utrip dela in življenja na podeželju.

Po teoretičnem uvodu s teoretično predstavitev značilnih primerov zdravstvenih obravnav v podeželskem okolju, študenti nadaljujejo z delom v mentorskih ambulantah na podeželju. Tekom pouka se učitelji in študenti povezujemo preko oddaljene povezave in izmenjujemo povratne informacije o poteku pouka ter se dogovarjamo za teme zaključnih seminarских nalog.

Zaradi lažjega izvajanja pouka, smo pripravili navodila za vodenje pouka ter navodila za študente s podrobnim opisom vsebin. Navodila, ki so pred vami na kratko razložijo kaj je to medicina na podeželju in v odmaknjenih krajih, predstavijo vsebino predmeta, organizacijo pouka ter vsebujejo navodila in obrazce za izvedbo posameznih nalog.

Marija Petek Šter in Mateja Kokolj Kokot

Ljubljana, april 2024

Učitelji in sodelavci pri predmetu »Ruralna medicina«

Učitelji in asistenti: Prof. dr. Marija Petek Šter, asist. Mateja Kokalj Kokot

Pomembni kontakti:

Tajnica Katedre za družinsko medicino: gospa Lea Vilman
(tel. 01 438 69 15, e-mail: kdrmed@mf.uni-lj.si)

Gradiva in obvestila: v spletni učilnici: <https://pouk.mf.uni-lj.si/course/view.php?id=1416>

Seznam mentorjev: Seznam mentorjev boste našli v spletni učilnici. Ko se odločite, pri kateremu mentorju želite opravljati vaje, ga kontaktirajte. Ko prejmete potrditev mentorja, obvestite asist. Matejo Kokalj Kokot na mail: mateja.kokaljkokot@mf.uni-lj.si

Lahko se dogovorite tudi z mentorjem, ki ga še ni na seznamu za predmet in nam njegovo ime sporočite, da ga ob njegovem soglasju dodamo na seznam.

Študent lahko vaje opravlja tudi v tujini po predhodni odobritvi nosilca predmeta.

Ruralna medicina

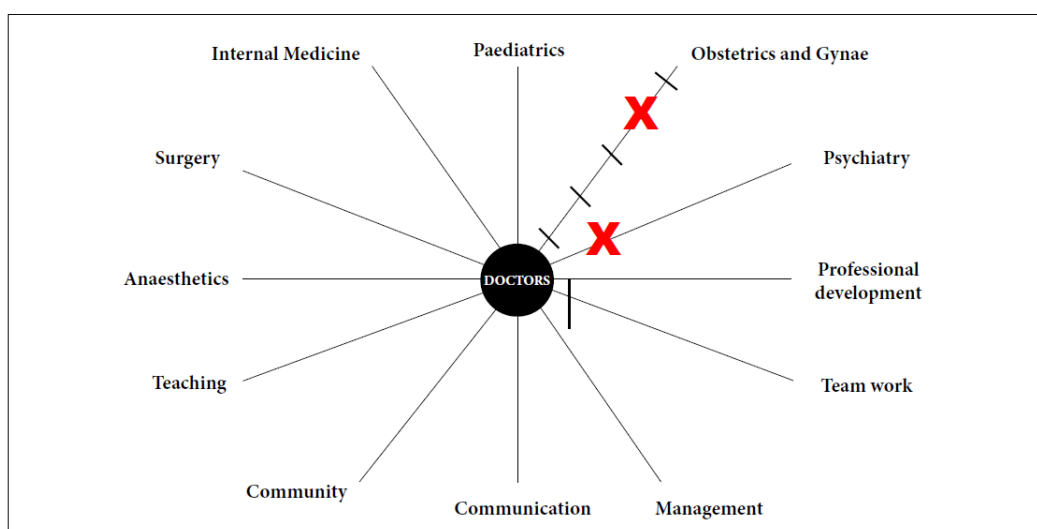
Medicina na podežlju in v odmaknjenih krajih zahteva od zdravnikov obsežno klinično znanje ter prilagodljivost ob omejenih virih. Delo zdravnika v ruralnem okolju ne obsega le medicinske oskrbe v ambulantni, temveč tudi tesno povezovanje z lokalno skupnostjo. Dolgotrajni odnosi s pacienti omogočajo zdravniku, da se aktivno vključi v lokalne dejavnosti za izboljšanje zdravja. Omejen dostop do diagnostičnih možnosti ter prepričanja in vrednote lokalnega prebivalstva dodatno vplivajo na delo zdravnika. Naloga zdravnika je prilagoditi svoje delo lokalnim razmeram in najti najboljše rešitve za bolnike in skupnost.

V Evropi ni enotne opredelitve ruralnosti, saj se ta lahko določi glede na različne dejavnike, kot so velikost naselja, gostota poseljenosti, oddaljenost od storitev ter raba zemljišč. Kljub temu ostaja družinska in splošna medicina ključna za zdravstveno varstvo na podežlju. Timsko delo, poudarjeno v Deklaraciji iz Astane (2018), je še posebej pomembno v podeželskih skupnostih, kjer družinski zdravniki sodelujejo z drugimi strokovnjaki za zagotavljanje celovite oskrbe.

Za zagotavljanje kakovostne zdravstvene oskrbe na podežlju je ključno partnerstvo med različnimi strokovnjaki in razvoj ekip, ki temeljijo na kompetencah, ne pa na tradicionalni hierarhični strukturi. Podeželski zdravniki igrajo ključno vlogo v vodenju teh ekip in zagotavljanju odzivne in visokokakovostne oskrbe na lokalni ravni. Pomembno je spodbujati razvoj lokalnih vodstvenih spretnosti za ustvarjanje trajnostnih rešitev v zdravstvenem varstvu na podežlju.

Podeželski zdravniki se soočajo z izzivi, kot so izoliranost, omejen dostop do specializiranih storitev ter pomanjkanje sodelavcev. Razvijanje široke palete spretnosti je ključno za zadovoljevanje potreb skupnosti. Podeželski zdravniki so neprecenljiv vir za svoje skupnosti zaradi bogatih izkušenj in znanja.

Če povzamemo, zdravnik v ruralnem okolju je zdravnik za vse bolnikove probleme, ob vsakem času in na vsakem mestu.

Slika 1. Kompetence zdravnika v ruralnem okolju. Povzeto po: Reid S. Rural medicine as a subspeciality. CME 2011; 29 (2):72-74. Zdravnik poleg širokega kliničnega znanja potrebuje tudi številne druge veščine, kot so sposobnost za timsko delo, sposobnost vodenja in poučevanja. Potrebuje dobro razvite komunikacijske veščine in sposobnost povezovanja z lokalno skupnostjo.

Namen, cilji in metode

Namen pouka: Študentom predstaviti delo in življenje zdravnika v odmaknjenih krajih ter pomagati oblikovati stališča bodočih zdravnikov do dela zdravnika na podežlju.

Cilji:

1. Naučiti študenta posebnosti in omejitev dela zdravnika na podežlju in v odmaknjenih krajih.
2. Naučiti študenta nekaterih kliničnih veščin, potrebnih za delo zdravnika na podežlju in v odmaknjenih krajih.
3. Utrditi pozitivna študentova stališča do ugleda zdravnika na podežlju in v odmaknjenih krajih.

Metode:

- Predavanja
- Seminarji
- Praktično delo v ambulanti
- Predstavitve seminarjev

Študentove obveznosti

Študent mora pri predmetu opraviti naslednje študijske obveznosti:

1. Se udeležiti uvodnega srečanja
2. Aktivno sodelovati na vajah v ambulanti (6 delovnih dni) in pridobiti zahtevane veščine
3. Se udeležiti vmesnega sestanka z asistentom (zoom, webex, ipd oz. srečanja v živo)
4. Pripraviti seminarsko nalogo
5. Se udeležiti zaključnega srečanja in predstaviti seminarsko nalogo
6. Izpolniti zaključno anketo pri predmetu (priloga D)

Na zaključno srečanje mora študent prinesiti mentorjevo oceno (priloga C oz. spletna verzija) in evidenčni list prisotnosti (priloga B oz. spletna verzija) iz katerega mora biti razvidno in s podpisom mentorja oz. asistenta potrjeno, da je opravil vse zahtevane obveznosti.

Struktura in potek predmeta

Predmet poteka kot izbirni predmet, v obsegu treh kreditov. Sestavljen je iz več delov:

1. Uvodnega seminarja, kjer se seznani z delom zdravnika na podežlju in v odmaknjenih krajih ter prejmete natančna navodila o poteku predmeta ter navodila za seminarsko nalogo. Termin uvodnega srečanja je za vse slušatelje skupen in poteka na MF v Ljubljani ali preko spleta.
2. Delo z mentorjem v ambulanti in na terenu. Zaželeno je, da vas mentor čim bolj vključi v delo in vam predstavi tudi delo in življenje zdravnika na podežlju. V ambulanti z mentorjem ste 6 delovnih dni poln delovni čas; urnik dela v ambulanti je prepuščen vama z mentorjem, lahko poteka tudi med vikendi, prazniki ali med semestralnimi počitnicami.
3. Približno na sredini pouka se z asistentom slišite v obliki videokonference – npr. preko Webexa ali Zoom-a ali v osebnem kontaktu. V skupini poročate o poteku vaj ter prejmete dodatna navodila in pomoč pri pripravi seminarja. Asistent vam je na voljo za dodatne konzultacije.
4. Priprava seminarske naloge, ki jo pripravite v skladu z navodili, ki so v prilogi A. Seminarska naloga predstavlja vaše samostojno delo, mentor v ambulanti oz. asistent pri predmetu pa sta vam pri pripravi naloge lahko v pomoč.
5. Ob koncu se vsi slušatelji, skupaj z mentorji in učitelji srečamo na zaključnem srečanju, kjer predstavite svoje izdelke.

Ocenjevanje

Ocena je sestavljena iz naslednjih elementov:

- Mentorjeva ocena (v spletni obliki)
- Ocena, ki jo oblikuje asistent oz. učitelj na osnovi sodelovanja pri pouku in predstavitve seminarja

Mentorjevo oceno (priloga C oz. v spletni obliki) naj mentor poda po zaključku vaj v ambulanti, praviloma pred zaključnim seminarjem.

Ocena je številčna; od 5 do 10; polovico k oceni prispeva mentorjeva ocena dela, drugo polovico pa ocena asistenta, ki jo oblikuje na osnovi sodelovanja študenta pri pouku ter ocene seminarja. Če je študent med oceno, se le ta zaokroži navzgor.

Literatura

1. Švab I, Rotar Pavlič D eds. Družinska medicina. Ljubljana: Združenje zdravnikov družinske medicine SZD, 2012.
2. Švab I., Homar V, Klemenc-Ketiš Z. Družinska medicina. Učbenik v tisku (2024).
3. Bruce Chater A, ed. WONCA Rural Medicinal Educational Guidebook. Dosegljivo na: <http://www.globalfamilydoctor.com/groups/WorkingParties/RuralPractice/ruralguidebook.aspx>
4. Reid S. Rural medicine as a subspecialty. CME 2011; 29 (2):72-74. Dosegljivo na: <https://www.ajol.info/index.php/cme/article/viewFile/71944/60903>.
5. EURIPA. Blueprint for Rural Practice in Europe. Junij 2022. Dosegljivo na: <https://www.euripa.org/resources/view/blueprint-for-rural-practice-in-europe>
6. WHO. Global Conference on Primary Health Care: Astana, Kazakhstan, 25. in 26. oktober 2018. Dosegljivo na: <https://www.who.int/publications/i/item/WHO-HIS-SDS-2018.61>

Priporočene spletne strani

1. **Sekcija zdravnikov družinske medicine v podeželskih in odmaknjenih ambulantah**
Združenje zdravnikov družinske medicine Slovenije
<https://drmed.org/strokovni-svet-in-sekcije/predstavitev-sekcije-zdm-poa/>
2. **EURIPA** – European Rural and Isolated Practitioners Association
<https://www.euripa.org/page/home>
3. **Rural WONCA**
Je delovna skupina za podeželsko prakso WONCA (World Organization of National Colleges, Academies and Academic Associations of General Practitioners/Family Physicians). Rural Wonca od leta 2018 tesno sodeluje s Svetovno zdravstveno organizacijo pri pregledu dokazov o zaposlovanju in ohranjanju zdravstvenih delavcev na podeželju.
<https://ruralwonca.org/>
4. **Rural and Remote Health**
Je mednarodna akademska revija z odprtim dostopom, ki je namenjena podeželskim in oddaljenim skupnostim ter objavlja članke zdravnikov, izobraževalcev, raziskovalcev in oblikovalcev politik na podeželju.
<https://www.rrh.org.au/>

PRILOGE

A. Navodila za pripravo seminarske naloge

Seminarska naloga predstavlja zaključni izdelek pri predmetu in je pogoj za pristop k seminarskem izpitu. Seminarsko nalogo študent pripravi v sodelovanju z mentorjem.

Seminar naj vsebuje naslednje:

Osnovni podatki o ambulanti, v kateri ste opravljali vaje (lokacija, kratek opis pogojev dela in tima, število in struktura opredeljenih pacientov, oddaljenost pacientov do ambulante in njihova dostopnost do ambulante, oddaljenost do bolnišnice, druge posebnosti v organizaciji dela)

Predstavitev osrednje teme seminarske naloge, kot npr.:

1. Na primeru obravnave bolnika predstavite znanja in veščine ter tehnike dela (npr. hišni obisk, timski pristop), ki jih je zdravnik potreboval, da je bolniku pomagal v okolju, kjer bolnik živi.
2. Predstavite vlogo zdravnika v lokalnem okolju in njegovo povezanost z ljudmi in institucijami; povejte, kako se je zdravnik prilagodil na delo v ruralnem okolju in v čem vidi prednosti (slabosti) dela v ruralnem okolju.

Lastni vtisi z vaj v ruralni ambulanti: predstavite osebno izkušnjo z delom v ruralni ambulanti

- Česa sem se naučil?
- Kaj mi je dalo misliti?
- Kako zadovoljen sem bil s seboj?

Primerjajte izkušnjo z delom v ruralni ambulanti z vašimi dosedanjimi kliničnimi izkušnjami

Študent na zaključnem seminarju predstavi svojo nalogo tako, da pripravi digitalni poster (npr. ena drsnica power pointa) na katerem predstavi svoje delo v ambulanti. Poster bo objavljen na spletni strani Sekcije za ruralno medicino.

Predstavitev, ki naj vsebuje tudi nekaj osnovnih podatkov o okolju, naj ne bo daljša od 5 minut, sledi še čas za razpravo, za katero je predvidenih do 10 minut.

B. Evidenčni list

EVIDENČNI LIST PRISOTNOSTI PRI VAJAH IN SEMINARJIH – RURALNA MEDICINA

Ime in priimek študenta: _____
Študijsko leto: 2023/24

Aktivnost	Datum	Podpis vodje vaj/seminarja/mentorja
Uvodni seminar		
Vaje v ambulanti (1-6)		
Mentorstvo na daljavo – video konferenca/ali vmesno srečanje v živo		
Seminarska naloga		
Zaključni seminar s predstavitvijo seminarske naloge		

C. Ocenjevalni list

OCENA DELA V AMBULANTI

Ime in priimek študenta: _____

Ime in priimek mentorja: _____

	Odlična/en	Dobra/er	Pomanjkljiva/v
Motivacija za delo/učljivost			
Odnos do mentorja in sodelavcev			
Spoštovanje pravil, ki veljajo v ambulanti			
DRUGO: _____			
DRUGO: _____			
Ocena vaj v ambulanti (5-10):			
Kratka utemeljitev ocene:			

D. Evaluacija pouka: Ruralna medicina

Predmet Ruralna medicina: vprašalnik za študente ob zaključku študijskega leta

Prosimo, ocenite vsebino in kakovost pouka pri predmetu **Ruralna medicina**

Pomembno je, da odgovorite tako, kot mislite, oziroma, kot velja za vas.

1. spol M Ž starost _____

Zanima nas, kaj ste se naučili in katere veščine ste osvojili in katera stališča ste privzeli pri predmetu **Ruralna medicina**

Pri kompetencah, ki so naštet, naredite križec pri oceni, ki velja za vas:

1 - sploh ne 2 - malo 3 - srednje 4 - pretežno 5 - v celoti

	1	2	3	4	5
Vpogled v delo zdravnika v ruralnem okolju					
Značilne dileme, s katerimi se srečuje zdravnik v ruralnem okolju					
Prepoznavanja pomena dobrega odnosa in sporazumevanja za delo zdravnika					
Pomen zdravnikovih sodelavcev					
Pomen sodelovanja z lokalno skupnostjo					
Specifične tehnike dela, kot je hišni obisk					
Spoznanje, da je mogoče mnogim bolnikom pomagati že v lokalnem okolju					
Da lahko zdravnik skrbi za populacijo od 0-99 let					
Spoznanje pomena družine v primeru bolezni družinskega člana					
Razumevanje bolnika kot celote telesnih, duševnih in medosebnih (socialnih) procesov (bio-psiho-socialne celote)					
Sprejemanje različnosti pri ljudeh					
Spoznavanje različnih kompetenc in odgovornosti zdravnika					
Zavedanje lastnosti, ki jih bolniki od zdravnika pričakujejo					
Krepitev občutka samozavesti					
Povečanje motivacije za delo v ruralnem okolju					

2. Ste osvojili še kakšne veščine, spretnosti ali znanja oz. privzeli dodatna stališča? Katera (prosimo, napišite)?

3. Prosimo, ocenite (od 1 do 5) dejavnosti predmeta Ruralna medicina:

1 - nezadostno 2 - zadostno 3 - dobro 4 - prav dobro 5 - odlično

Predavanja	
vaje na fakulteti	
vaje v podeželski ambulanti	
zaključni seminar z ocenjevanjem	
predmet kot celota (vsi učni procesi in dejavnosti skupaj)	

4. Kaj ste pri predmetu **Ruralna medicina** pogrešali – kaj bi dodali?

Zakaj?

5. Kaj bi pri predmetu **Ruralna medicina** spremenili?

Zakaj?

Hvala za sodelovanje!